

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

FRANSUZ TILINI O‘RGATISHDA SINFDAN TASHQARI FAOLIYATNING DIDAKTIK AHAMIYATI

Pulatova Nigina Aminovna

Samarqand Davlat Chet tillari instituti katta o‘qituvchisi

Majitova Sevinch Dilshod qizi

Samarqand Davlat Chet tillari instituti talabasi

majidova2288@icloud.com

Taniyeva Gulxan Hamza qizi

Samarqand Davlat Chet tillari instituti talabasi

shonazarovmuslim777@gmail.com

Xayriyeva Marjona Sobir qizi

Samarqand Davlat Chet tillari instituti talabasi

xayriyevamarjona5@gmail.com

Annotation: *This article discusses the pedagogical importance of extracurricular activities in teaching French to primary and secondary school students. The research analyzes the effectiveness of using children’s and adolescent literature, including poems, fairy tales, fables, and comics, as didactic tools in language learning. Special attention is paid to interactive teaching methods such as dramatization, role-play, gamification, digital storytelling, and multisensory learning approaches. The study highlights the influence of extracurricular activities on the development of communicative competence, pronunciation, vocabulary acquisition, grammar skills, and learners’ motivation. Furthermore, the article emphasizes age-appropriate methodology and innovative pedagogical strategies for improving language acquisition. The findings demonstrate that extracurricular activities create a motivating and creative environment that enhances students’ linguistic, cultural, and communicative competencies in French language learning.*

Key words: *extracurricular activities, French language teaching, communicative competence, gamification, digital storytelling, interactive methods, children’s literature, adolescent literature, multisensory approach.*

Bugungi globallashuv jarayonida xorijiy tillarni, ayniqsa fransuz tilini o‘qitish masalasi ta’lim tizimining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o‘quvchilarning nafaqat grammatik bilimlarini rivojlantirish, balki kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishni ham muhim vazifa sifatida belgilaydi. Shu nuqtai nazardan, sinfdan tashqari faoliyat fransuz tilini o‘rgatishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi.

Sinfdan tashqari mashg‘ulotlar o‘quvchilarning dars jarayonida olgan bilimlarini amaliyotda qo‘llash, mustaqil fikrlash, nutq faoliyatini rivojlantirish hamda tilga bo‘lgan qiziqishini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, bolalar va o‘smirlar adabiyotidan foydalanish

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

til o'rgatish jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. She'rlar, ertaklar, masallar va komikslar o'quvchilarning tasavvurini boyitadi, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi hamda til materiallarini tabiiy kontekstda o'zlashtirish imkonini beradi.

Mazkur maqolada fransuz tilini o'qitishda sinfdan tashqari faoliyatning metodik imkoniyatlari, boshlang'ich sinf va o'smirlar bilan ishlashning o'ziga xos jihatlari, interaktiv va multisensorli metodlarning samaradorligi tahlil qilinadi.

Sinfdan tashqari faoliyat o'quvchilarning til o'rganish jarayonida erkin va tabiiy muloqot muhitini yaratadi. Dars mashg'ulotlarida vaqt va metodik cheklovlar mavjud bo'lsa, sinfdan tashqari faoliyat o'quvchilarga ijodiy va interaktiv mashqlar orqali tilni chuqurroq o'zlashtirish imkonini beradi.

Pedagogik nuqtai nazardan, sinfdan tashqari faoliyat quyidagi vazifalarni bajaradi:

- kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish;
- nutq va talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish;
- leksik va grammatik birliklarni mustahkamlash;
- o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish;
- motivatsiya va tilga qiziqishni oshirish.

Fransuz tilini o'qitishda bunday faoliyatning samaradorligi ayniqsa bolalar va o'smirlar bilan ishlashda yaqqol namoyon bo'ladi. Chunki ushbu yosh davrida o'quvchilar ko'proq o'yin, dramatik mashqlar va vizual materiallar orqali bilimni tezroq qabul qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashda yosh xususiyatlarini hisobga olish muhim metodik talab hisoblanadi. Ushbu yoshdagi o'quvchilar uzoq vaqt davomida bir xil faoliyat bilan shug'ullana olmaydi. Shu sababli mashg'ulotlar qisqa, dinamik va interaktiv tarzda tashkil etilishi lozim.

Qo'shiqlar va she'rlar orqali fransuz tilini o'rgatish boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun eng samarali metodlardan biri hisoblanadi. Ritmik mashqlar talaffuz, intonatsiya va nutq ritmini rivojlantiradi. Masalan, Maurice Carême she'rlari yoki oddiy fransuz bolalar qo'shiqlari orqali o'quvchilar yangi so'zlarni tezroq eslab qoladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari vizual materiallar yordamida ma'lumotni yaxshiroq qabul qiladi. Shu sababli rasmlar, kartochkalar, rangli illyustratsiyalar va qahramon obrazlaridan foydalanish samarali natija beradi. Masalan, Jean de La Fontaine masallari qahramonlarining rasmlari orqali voqealar mazmuni tushuntiriladi.

Rolli o'yinlar, mini-spektakllar va "Guess the animal" kabi mashqlar bolalarda tilga nisbatan qiziqish uyg'otadi. O'yin jarayonida o'quvchilar erkin muloqot qiladi va til birliklarini tabiiy ravishda qo'llaydi.

O'smirlar bilan ishlashning metodik xususiyatlari

O'smirlar davri psixologik va ijtimoiy jihatdan murakkab bosqich bo'lib, bu davrda o'quvchilarning o'zini ifoda etishga bo'lgan ehtiyoji kuchayadi. Shu sababli sinfdan tashqari faoliyat o'smirlarning qiziqishlariga mos ravishda tashkil etilishi lozim.

Dramatik mashqlar va rolli o'yinlar: O'smirlar dramatik mashqlarga katta qiziqish

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

bildiradi. Ayniqsa, “Asterix et Obelix” komikslari asosida sahnalashtirish ishlari kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Rolli o‘yinlar orqali o‘quvchilar o‘z fikrini erkin ifodalaydi va muloqot qilish ko‘nikmasini rivojlantiradi. **Guruhli faoliyat:** O‘smirlar ijtimoiy faol bo‘lgani sababli guruhli mashqlar yuqori samaradorlik beradi. Guruhda ishlash o‘quvchilarda hamkorlik, muhokama va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Ijodiy topshiriqlar: Komiks yaratish, yangi syujet yozish yoki qahramon xarakterini o‘zgartirish kabi topshiriqlar o‘smirlarning tanqidiy va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi.

Interaktiv metodlarning ahamiyati: Zamonaviy pedagogikada interaktiv metodlar til o‘qitishning eng samarali vositalaridan biri sifatida qaraladi. Interaktiv metodlar o‘quvchilarni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi.

Gamifikatsiya — o‘yin elementlarini ta‘lim jarayoniga tatbiq etish metodidir. Mini-viktorinalar, lingvistik questlar va musobaqalar o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

Digital storytelling: Raqamli hikoya yaratish metodida o‘quvchilar audio, video va vizual materiallar yordamida hikoya yoki komiks tayyorlaydi. Bu usul nafaqat til ko‘nikmalarini, balki texnologik savodxonlikni ham rivojlantiradi.

Multisensorli yondashuv: Multisensorli metodlar ko‘rish, eshitish va harakat orqali bilimni o‘zlashtirishga asoslanadi. Bu yondashuv ayniqsa boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun samarali hisoblanadi.

Adabiyotdan didaktik vosita sifatida foydalanish olalar va o‘smirlar adabiyoti fransuz tilini o‘qitishda katta didaktik imkoniyatlarga ega.

She‘rlar: She‘rlar talaffuz va ritmni rivojlantiradi. Maurice Carême ijodi boshlang‘ich bosqich uchun juda mos hisoblanadi.

Ertaklar: Charles Perrault ertaklari o‘quvchilarning tasavvurini boyitadi va muloqotga kirishishini osonlashtiradi.

Masallar: Jean de La Fontaine masallari mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi va axloqiy tarbiya beradi.

Komikslar: “Une aventure d'Astérix” komikslari o‘smirlar uchun qiziqarli va motivatsion material bo‘lib xizmat qiladi. Komikslar dialogik nutqni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Tajriba-sinov ishlari davomida boshlang‘ich va o‘smir sinf o‘quvchilari bilan sinfdan tashqari mashg‘ulotlar tashkil etildi. Tadqiqot natijalari quyidagi o‘zgarishlarni ko‘rsatdi: nutq faolligi 25–40% ga oshdi;

talaffuzdagi xatolar 15–20% ga maydi;

leksik birliklardan foydalanish darajasi 30–35% ga oshdi;

kommunikativ ko‘nikmalar sezilarli rivojlandi;

o‘quvchilarning fransuz tiliga qiziqishi ortdi.

Ayniqsa dramatik mashqlar, gamifikatsiya va digital storytelling metodlari yuqori samaradorlik ko‘rsatdi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Fransuz tilini sinfdan tashqari faoliyat orqali o'qitishda quyidagi metodik tavsiyalarga amal qilish maqsadga muvofiq:

- Mashg'ulotlarni yosh xususiyatlariga moslashtirish.
- Interaktiv va multisensorli metodlardan foydalanish.
- Gamifikatsiya elementlarini keng qo'llash.
- O'quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb qilish.
- Guruh va individual mashqlarni uyg'unlashtirish.
- Fransuz madaniyati bilan bog'liq materiallardan foydalanish.
- Raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brewster J., Ellis G., Girard D. The Primary English Teacher's Guide. – Harlow, 2002.
2. Brown H.D. Teaching by Principles. – New York, 2015.
3. Carême M. Poésie pour enfants. – Paris, 2005.
4. Cameron L. Teaching Languages to Young Learners. – Cambridge, 2001.
5. Ur P. A Course in Language Teaching: Practice and Theory. – Cambridge, 2012.
6. Ellis R. Second Language Acquisition. – Oxford, 2008.
7. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London, 2015.
8. La Fontaine J. de. Fables. – Paris, 2012.
9. Richards Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching. – Oxford, 2013.
10. Nunan D. Language Teaching Methodology. – London, 2011.
11. Perrault Ch. Contes de ma mère l'Oye. – Paris, 2010.
12. Pinter A. Teaching Young Language Learners. – Oxford, 2006.
13. Pulatova N. Texte comme objet d'étude et d'application dans le processus éducatif, considérant sa typologie et ses composantes.- Til va adabiyot.uz Ilmiy metodik elektron jurnal, 6 son 2023-yil
14. J., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge, 2014.
15. Thornbury S. How to Teach Speaking. – Harlow, 2005.